

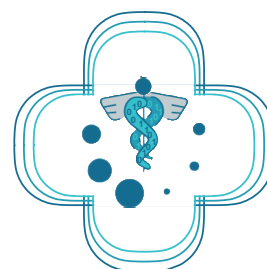

Právno-filozofický rozbor postavenia a významu etických aspektov

EISI, o.z.

Európska únia
Európsky sociálny fond

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

EISI *European Information
Society Institute*

Obsah

OBSAH	3
ÚVOD	4
1 ETICKÉ PRINCÍPY	5
2 ČO JE PROFESIJNÁ ETIKA A ČO SÚ ETICKÉ ASPEKTY	7
2.1 Čo sú etické aspekty pri využívaní technológií	10
2.1.1 Prečo chrániť údaje.....	11
BIBLIOGRAFIA.....	13
Iná použitá literatúra.....	13

Úvod

Prečo je dôležitá otázka kyberbezpečnosti pri téme ochrany osobných údajov? Pretože predmet výskumu v oblasti kyberbezpečnosti úzko súvisí s ochranou osobných údajov. Dôvodom je, že chránime niečo, čo sa v tomto priestore nachádza - údaje.

Prečo je dôležité skúmať etické dopady činností? Pretože práve etická analýza dovoľuje predpovedať správnosť/nesprávnosť činností, ich vhodnosť a nevhodnosť a nakoniec aj hľadať správny pomer medzi dvoma, na prvý pohľad protichodnými záujmami.

Čo si však predstavíme pod etikou a etickými aspektami? Základnou otázkou etiky je práve – čo je dobrý život a ako ho žiť?¹

Otázke, čo je správne konanie a ako žiť dobrý život, zrejme nemožno utiecť. Z podstaty človeka ako tvora spoločenského pri každej interakcii nutne ovplyvňujeme navzájom životy ostatných. Pri tejto interakcii sa nemožno vyhnúť ani morálnemu usudzovaniu o našom konaní a dichotómii na dobré a zlé, správne a nesprávne. Následne toto naše konanie odôvodňujeme a snažíme sa objektivizovať jeho dôvod a účel, a tu prechádzame k etike, ktorá by mala predstavovať reflexiu morálky, prechod od subjektívneho k objektívnemu.

Akonáhle sa dostaneme ku konkurujúcim si princípom konania – napr. ľudská autonómia konať a zároveň povinnosť nespôsobiť nikomu škodu, dostávame sa do odvetvia aplikovanej etiky. Aplikovaná etika je časťou etiky, ktorá má za úlohu riešiť morálne dilemy v spoločenskom kontexte, teda nie iba teoreticky, ale pre praktické využitie. Aplikovaná etika preto presahuje do profesií a rieši dilemy, s ktorými sa profesionáli stretávajú pri svojej činnosti.

¹ Sokrates: „Najdôležitejšia vec nie je život samotný, ale dobrý život.“ (Kritón)

1 Etické princípy

Ak má zaobchádzanie s človekom spĺňať etické požiadavky, malo by napĺňať nasledujúce princípy, ktorých účelom je zachovanie a rešpektovanie ľudskej dôstojnosti. Ide o princíp autonómie, beneficencie (dobročinnosti), non-maleficiencie (bez úmyslu poškodiť) a spravodlivosti. Princíp autonómie umožňuje jednotlivcovi, aby jeho osobné rozhodnutie bolo rešpektované. Ak sa osoba rozhodne súhlasiť so spracovaním údajov, z tohto princípu vyplýva povinnosť spracovateľa osobných údajov zaobchádzať s údajmi spôsobom, ktorým je viazaný a na účel, ku ktorému sa voči dotknutej osobe zaviazal. Princíp beneficencie a non-maleficiencie predstavujú povinnosť maximalizovať prínos, ktorý je možné dosiahnuť a zároveň minimalizovať škodu, ktorá by pri konaní mohla nastať. Inými slovami, zbierať a spracúvať iba údaje, ktoré spracovateľ potrebuje pre dosiahnutie účelu, ktorý musí byť v súlade s právnou úpravou, ďalej zabezpečiť najvyššiu mieru ochrany údajov dotknutej osoby a zabezpečiť účinný proces zabránenia škodlivých následkov pri očakávateľných aj neočakávateľných scenároch vývoja. Nakoniec princíp spravodlivosti predstavuje nestrannosť a rovnosť pri spracovaní osobných údajov. Zabezpečenie ochrany údajov musí byť poskytnuté všetkým subjektom za rovnakých podmienok.

Vnútroorganizačné dokumenty označené ako Etické kódexy u viacerých poskytovateľov mnohokrát obsahujú normy týkajúce sa vzťahu zdravotníckeho pracovníka a pacienta, vzťahu zdravotníckeho pracovníka a inštitúcie a zdravotníckych pracovníkov navzájom.² Často obsahujú tieto kódexy skrátenú verziu nazvanú desatorom ako súhrnom odporúčaní pre kontakt medzi pacientom a lekárom.

Vo väčšine prípadov ide o prevzatie prílohy č.4. - Etický kódex zdravotníckeho pracovníka zo zákona č. 578/2004 Z. z.. V ňom sa téme zaobchádzania s osobnými údajmi pacienta zaoberá časť „Zdravotnícky pracovník a výkon jeho povolania“ v bode 7³ a v časti „Zdravotnícky pracovník a pacient“, bod 6⁴. V niektorých prípadoch je spracovanie odporúčaní pre spracovanie osobných údajov detailnejšie.⁵ Inštitúcie

² Pozri napr.: [Fakultná nemocnica s poliklinikou J. A. Reimana Prešov](http://www.fnsppresov.sk/pacientom/1989/) <http://www.fnsppresov.sk/pacientom/1989/>

NÚSCH Bratislava – záväzná smernica - <https://www.nusch.sk/files/rozne/eticky-kodex.pdf>, Bojnická nemocnica: http://www.hospital-bojnice.sk/pre-zdravotnikov/eticky-kodex-zdravotnickeho-pracovnika.html?page_id=2133, Univerzitná nemocnica Louisa Pasteura v Košiciach, http://www.unlp.sk/Eticky_kodex_UNLP.pdf, Svet zdravia, a. s. <http://www.fnsppresov.sk/pacientom/1989/>

³ „Zdravotnícky pracovník je povinný pri výkone povolania primerane chrániť zdravotnú dokumentáciu pred neoprávnenou zmenou, zničením alebo zneužitím.“

⁴ „Zdravotnícky pracovník nijakým spôsobom nesmie zneužiť dôveru a závislosť pacienta. Všetky informácie získané pri výkone povolania sú dôverné počas života pacienta, ako aj po jeho smrti.“

⁵ Onkologický Ústav Nemocnice sv. Alžbety

disponujú zverejneným dokumentom o rozsahu a právnom titule zberu a spracovania osobných údajov.⁶

S cieľom konkrétnych krokov a procesov, aby bol štandard ochrany osobných údajov nastavený v právnej úprave⁷ je však potrebné vypracovať odporúčania, na základe ktorých tieto príkazy a legislatívnu úpravu dokáže zdravotnícky pracovník splniť. Tento dokument má za úlohu poskytnúť návod na odhalenie rizík, ktoré spadajú do etickej oblasti konania a zároveň zasahujú do roviny právnej zodpovednosti zdravotníckeho pracovníka. V nadväznosti na neho dokument „Analýza ohrozenia pri spracovaní osobných údajov“ poskytne výzvy, pri ktorých často dochádza k zanedbaniu povinnosti chrániť hodnotu ľudskej dôstojnosti a z nej vyplývajúce právo na súkromie, ktoré sa odráža v povinnosti chrániť osobné údaje.

8. Ochrana osobných údajov OÚSA spracúva osobné údaje pacientov, klientov, obchodných partnerov a ďalších tretích osôb v súlade so všeobecným nariadením o ochrane osobných údajov (GDPR), zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, ako aj v súlade so schválenou bezpečnostnou politikou OÚSA pre oblasť osobných údajov, obsiahnutou v interných predpisoch OÚSA. OÚSA si pri získavaní osobných údajov plní informačnú povinnosť a má zavedené mechanizmy na uplatňovanie práv dotknutých osôb v OÚSA. Pri spracúvaní osobných údajov sa dodržiavajú základné zásady, a to zásada zákonnosti, obmedzenia účelu spracúvania, minimalizácie osobných údajov, správnosti, minimalizácie uchovávanía, integrity a dôvernosti, a zodpovednosti. OÚSA chráni osobné údaje dotknutých osôb a prijíma primerané technické a organizačné opatrenia s cieľom zaistiť dostatočnú úroveň bezpečnosti osobných údajov primeranú prípadnému riziku. S týmto zámerom sa v OÚSA uplatňujú najmä také opatrenia, ako napr. pseudonymizácia a šifrovanie osobných údajov, opatrenia na zabezpečenie trvalej dôvernosti, integrity, dostupnosti a odolnosti IT systémov používaných v OÚSA, opatrenia na zabezpečenie obnovy dostupnosti osobných údajov a prístup k nim v prípade incidentu, ako aj opatrenia týkajúce sa testovania, posudzovania a hodnotenia účinnosti prijatých technických a organizačných opatrení. Prípadné bezpečnostné incidenty sa povinne evidujú, analyzujú, riešia a oznamujú v súlade so zákonnými a internými predpismi OÚSA.

⁶ Pozri napr.: http://www.unlp.sk/GDPR/ZASADY_OCHRANY_OSOBNYCH_UDAJOV.pdf, <http://www.nurch.sk/pre-pacientov/ochrana-osobnych-udajov-gdpr/>, http://www.hospital-bojnice.sk/ochrana-osobnych-udajov.html?page_id=8105, <https://www.nusch.sk/sk/pre-pacientov-a-navstevnikov/charta-prav-pacienta>, <http://www.fnsppresov.sk/pacientom/1950/>

⁷ Na úrovni Slovenskej republiky je ochrana osobných údajov fyzických osôb upravená: [Zákon č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov](#), [Vyhláška Úradu na ochranu osobných údajov SR č. 158/2018 Z. z. o postupe pri posudzovaní vplyvu na ochranu osobných údajov](#)

Na úrovni EÚ je ochrana osobných údajov zakotvená v primárnom práve, konkrétne v [Zmluve o Európskej únii, články 6 a 39](#), [Zmluve o fungovaní Európskej únie, článok 16](#) a [Charte základných práv Európskej únie, článok 8](#). V sekundárnom práve Únie, v [Nariadení Európskeho Parlamentu A Rady \(EÚ\) 2016/679](#) z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov), [Nariadení Európskeho Parlamentu a Rady \(EÚ\) 2018/1725](#) z 23. októbra 2018 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov inštitúciami, orgánmi, úradmi a agentúrami Únie a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa [zrušuje nariadenie \(ES\) č. 45/2001](#) a rozhodnutie č. 1247/2002/ES a na medzinárodnej úrovni v [Dohovore o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracovaní osobných údajov](#) (Dohovor 108) a [Dodatkovom protokole k Dohovoru o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracovaní osobných údajov](#), týkajúce sa orgánov dozoru a cezhraničných tokov údajov.

2 Čo je profesijná etika a čo sú etické aspekty

Od 70-tych rokov sa aplikovaná etika premietla do všetkých oblastí, kde sa zaobchádza s ľuďmi, alebo ktorých činnosť má dôsledky pre ľudí. V rovnakom čase je možné sledovať aj obrovský nárast tvorby regulácie profesií pomocou profesijných kódexov.⁸ S hľadáním miesta etiky v druhej polovici 20. storočia je zaujímavé, že práve medicína udržala etiku pri živote.⁹ V 60-tych rokoch zažívala akademická disciplína – etika – útlm. Iba pár odborníkov sa venovalo normatívnej etike. Vzhľadom na vzostup technológií a nové postupy v medicíne a výskume, etici boli opäť povolani do služby. Vplyvom sekularizovanej spoločnosti bolo nutné pracovať s novými konceptami. Namiesto morálnych noriem ako heteronómnych – určených zvyčajne cirkevnými predstaviteľmi, sa prechádza ku konceptu morálnej autonómie a posunu od subjektu, ktorý konal na základe vonkajších noriem, k subjektu, ktorý musí uvážiť, aké konanie spĺňa všetky morálne požiadavky, ktoré sú na neho kladené.

A preto začali profesie regulovať správanie svojich členov tak, aby naplnili morálne požiadavky, ktoré nemohli ponechať na samotný subjekt, najmä zo strachu porušenia týchto požiadaviek. A to už z povahy sekularizovanej morálky a jej podstaty, a to pluralistickej. Stále však hovoríme o heteronómnych normách, ktoré pôsobia na subjekt zvonku.

Nie je náhoda, že aplikovaná etika a profesijná etika sa dostávajú do popredia práve v čase vzostupu existencialistickej filozofie. Existencia predbehla esenciu a človek sa zrazu ocitol osamotený vo svete, v ktorom ešte donedávna mal svoj účel. Čo robiť vo svete, ktorý žiaden účel nemá? Len necelé storočie predtým Friedrich Nietzsche odkázal svetu, že Boh je mŕtvy a zostane mŕtvy. S týmto pádom absolútnych hodnôt bolo iba otázkou času, kedy začne ľudstvo spochybňovať. Vplyvom pluralizmu sa z individua stáva konečný zdroj hodnôt. „*Individualizácia otvára dvere etickému relativizmu a subjektivismu v oblasti morálky.*“¹⁰ Avšak metodologickým východiskom pre reguláciu nemôže byť subjektívne stanovisko. Preto je nutné tieto požiadavky na konanie objektivizovať. „*Ide o integráciu vedeckej, inštrumentálnej a etickej racionality s cieľom dať prednosť uvažovaniu a zodpovednosti pred čistým logickým myslením, pred*

⁸ Pozri napr.: BIRD, S. J., The Role of Professional Societies: Codes of Conduct and Their Enforcement. In Science and Engineering Ethics, vol. 4, 1998. s. 315-320, GAUMNITZ, B. R., LEE, J. C.: Contents of Codes of Ethics of Professional Business Organizations in the United States. In Journal of Business Ethics. Vol. 35, 2002, s. 35-49.

⁹ TOULMIN, S.: How medicine saved the life of ethics. *Perspectives in Biology and Medicine* vol .25, 1982, 736-750.

¹⁰ BUCHANAN, J. M.: Constitutional Economics. In: Eathwell, J., Milgate, M., Newman, P. (eds.). The New Palgrave. Dictionary o f Economics, Bd. 1, 1987, s. 585-588.

*čistým ratiom. Ide o výzvu konať rozumne, aby „akt rozumu“ bol v súlade s aktom „cieľavedomej vôle a morálneho citu“.*¹¹

Datovanie rozmachu aplikovanej etiky v západnom svete môžeme spájať aj so spoločenskými zmenami v západnej civilizácii. Aktivita spoločenských hnutí a požiadavka liberalizácie pomerov sa premietla aj do profesií. Opätovným spochybňovaním autorít a ich príkazov bolo nutné zodpovedať otázky, ktoré začínali slovom prečo? Dochádza tak k etickej reflexii spoločenského usporiadania, pomerov, vzťahov a nakoniec aj samotných činností. Pri otázke „prečo“ sa často odhalí, že „cisár je nahý“ a podstatu inštitúcií a činností treba nanovo odôvodniť alebo redefinovať. Vzhľadom na to, odkrytie problémov týkajúcich sa nedostatočnosti odôvodnenia alebo návodu pre konanie, je nutné ich vytvoriť.¹² Nevychádza sa však z prírodných zákonov, a preto nemožno stavať na princípe kauzality, ale zo spoločenskej reality, v ktorej majú pravidlá normatívnu povahu a fungujú na princípe pričítateľnosti. Profesionálna etika tak reguluje profesiu, a preto by mala byť morálnou reflexiou profesie a činností s ňou súvisiacich. A tak aplikovaná etika je akademickou disciplínou ponúkajúcou metodológiu riešenia etických problémov, kým profesionálna etika by mala byť jej výsledkom pre konkrétnu profesiu. A nakoľko aplikovaná etika čerpá z normatívnej etiky a metaetiky, nemožno považovať za prípustné, ak by profesionálna etika odporovala všeobecným normatívnym teóriám, alebo by popierala základné princípy, ktoré vyžaduje aplikovaná etika – napr. dodržanie ľudskej autonómie.

Prečo je klamať v záujme klienta zlé? Pretože je tam aj druhá strana, ktorá doplatí na neetické konanie. Pretože ak druhá strana bude vstupovať do procesu s dobrou vôľou a rozhodca takisto očakáva, že klamať nebude ani jedna zo strán, potom dochádza k zavádzaniu a podvádzaniu, čo je porušením, nielen mojej integrity (ak tvrdím, že klamstvo je zlé), ale aj k podvodu voči protistrane a sudcovi. Za týchto okolností by som skutočne musel uznať právo klamať každému v akejkoľvek situácii, ak by to považoval za správne.

Ak hovoríme o etike v rovinách, metaetiky, ako odboru, ktorý sa venuje otázke, ktorá rozpracúva problémy poznávacej a logickej povahy jazyka morálky, či možno určiť absolútne hodnoty, ohľadne toho, čo je správne. Či hovoríme o etike v rovine normatívnej etiky, a teda aké konanie je správne konanie, a nakoniec či ako o aplikovanej etike, teda riešenia nastoleného problému, vždy hľadáme odpoveď na otázku: Ako viesť dobrý život? Nakoľko etika samotná je praktickou filozofiou, výraz aplikovaná etika, teda riešenie konkrétnych etických dilem, je práve tá jediná etika, aká je uplatniteľná. Etika je o strete jednotlivca s prostredím, v ktorom existujú pravidlá, tradície a záujmy. A preto aj etická dilema predstavuje odpoveď na otázku: Čo znamená žiť dobrý život?

¹¹ ČERNÍK, V., VICENÍK, J., VIŠNOVSKÝ, E.: Historické typy racionality. Bratislava: IRIS, 1997, citované z Remišová, A.: Profesionálne etické kódexy. In *Filozofia*, č. 3 roč. 55, 2000, s. 219.

¹² MOOR, J.: What is computer ethics? In *Metaphilosophy* vol. 16, 1985, s.266–275.

Tak ako je cnosť určená u Aristotela stredom, tak ani konanie toho, čo je správne nie je bezhlavým obetovaním sa princípu. „Etika predstavuje obozretné, uvážlivé, súcitné, autonómne, prezieravé, múdre a spravodlivé konanie v zložitých situáciách.“¹³

Ale ani Aristoteles nám nedáva návod ako konať v konkrétnych situáciách, vždy záleží od okolností prípadu.¹⁴ Preto sa toto konanie úzko spája s charakterom osoby, pričom spravodlivosť nie je schopnosť, ale stav, do ktorého sa človek dostáva neustálym precvičovaním.¹⁵

Etika má široký záber konania, avšak o etickej dileme nemôžeme hovoriť vtedy, ak čelíme výberu medzi etickým a neeticným konaním. V prípade právnik tak o konflikte záujmov nemôžeme hovoriť ako o etickej dileme. Odpoveď, či je možné konať proti záujmu klienta vzáujme inej osoby, či iného klienta, je jasná – nie, nie je to možné. Žiadna etická dilema tam nenastala. Rovnako, ak si vezmeme profesijnú etiku sudcu. Požiadavka na jeho nestrannosť nepredstavuje riešenie dilemy, či v istom prípade byť nestranný, alebo uprednostniť inú hodnotu pred nestrannosťou. V prípade profesijnej etiky sa naďalej pohybujeme vo svete sankcií za porušenie, vo svete Holmesovho „zlého muža“, ktorý sa díva na dovolené a zakázané podľa toho, či mu hrozí z porušenia sankcia.

Z toho dôvodu nemožno o systéme pravidiel profesijnej etiky hovoriť ako o etike, v zmysle Fullerovej morálky ašpirácie, ale ako o morálke povinnosti – teda minimálneho štandardu toho, čo je nutné dodržať.

Profesijná etika má povahu práva. A to na jednej strane svojou formou, ako aj odkazom právnej normy.¹⁶ Dilema sa nestáva etickou iba z prostého dôvodu, že je pravidlo recipientovi nejasné, natoľko všeobecne formulované, či skutočnosť, že na danú situáciu môžeme uplatniť viacero noriem. Ide o dilemu, nakoľko sa musí adresát rozhodnúť, ale môže ísť o dilemu právnú, morálnu či politickú. K etickej dileme dochádza dávno pred prijatím normy profesijnej etiky. Na základe dlhého historického vývoja etických teórií, pluralizmu hodnôt a účelov v spoločnosti, bolo nutné hľadať dodržanie určitých hodnôt na to, aby nedošlo k neohraničenému zásahu do ľudskej dôstojnosti. A tak vznikajú moderné aplikované etiky, ktoré riešia ad hoc problémy tak, aby nedošlo k zásahu do jednotlivcových práv.¹⁷

¹³ HAZARD, G.C.: The Legal and Ethical Position of the Code of Professional Ethics, op. cit sub 14, s. 11.

¹⁴ ARISTOTELES: Etika Nikomachova, op.cit. sb 3, s. 55.

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ Podľa Kelsena má právo tzv. dotyk Midasa, čoho sa dotkne právo, to je právo. Pozri KELSEN, H.: *Pure Theory of Law*, Berkeley: University of California Press, 1967, s. 161.

¹⁷ Pozri BEAUCHAMP, T. CHILDRESS, J.: *Principles of Biomedical Ethics*, 6.vydanie, New York: Oxford University Press. 2009, ktorí za základ aplikovanej etiky považujú dodržiavanie 4 princípov: autonomy, non-maleficence, beneficence, and justice.

2.1 Čo sú etické aspekty pri využívaní technológií

Technológie odrážajú človeka a nastavovanie obmedzení technológiám je nastavovaním medzi vhodnosťou a dovolenosťou ľudského konania. Nakoľko práve technologicky zjednodušený zber a spracúvanie údajov je na vzostupe, je nutné nastaviť etické štandardy týkajúce sa dátového manažmentu.¹⁸

Zjednodušený a efektívnejší postup pri vyhodnocovaní riešení problémov môže na jednej strane ponúknuť množstvo zlepšení života – lepšie využitie zdrojov, zlepšenú zdravotnú starostlivosť. Ale na druhej strane aj poškodí, najmä ide o poškodzovanie životného prostredia, zvýšenie nerovnosti.

Prečo hľadať etické aspekty v technológiách umožňujúcich zber, zhromažďovanie a spracovanie osobných údajov?

- Technológie nie sú eticky neutrálne, vždy budú odzrkadľovať hodnoty, ktoré do nich vkladá človek.
- Technológie budú mať stále väčší vplyv na prerozdelenie bohatstva vo svete.

Technológie – ovplyvňujú prerozdelenie dobier a bremien v spoločnosti – viditeľné už na pracovnom trhu. (film Generácia – otec Michaela Cainea, britského herca /Alfred v Batmanovi/ bol nosič rýb na trhu v Londýne - dobre platená práca, lebo bola potrebná, ľudia chceli ryby a v roku 1930 ich museli prenášať manuálne. Michael Caine – revolúcia kultúrna – ľudia sa začali uplatňovať v umení - umelecký rozmach človeka - kým dovtedy bolo prvoradé zabezpečiť živobytie rodiny a na iné aktivity neostával čas. Vnuk Michaela Cainea – ďalšia revolúcia technologická - technológie život uľahčujú, dávajú nám príležitosť venovať sa mnohým aktivitám a úspešný bude ten, kto túto revolúciu pochopí, ten sa využije – vnuk Michaela Cainea by mal byť podľa tohto vzoru odborníkom na bezpečnosť alebo dátovým analytikom).

Vyplyvajúce otázky: ako zabezpečíme, aby prístup k obrovským benefitom nových technológií a vystavenie sa ich risku bol bezpečný a spravodlivý?

Vyvstávajúce otázky nezahŕňajú iba verejný a súkromný záujem, ale aj dva protichodné súkromné záujmy. Napríklad právo na ochranu údajov často súvisí s inými právami, ako je sloboda prejavu a právo na prijímanie a šírenie informácií. Táto interakcia je často nejednoznačná. Zatiaľ čo v situáciách, keď je právo na ochranu osobných údajov v rozpore s iným právom, existujú aj situácie, keď právo na ochranu osobných údajov účinne zabezpečuje rešpektovanie toho istého práva. Ide napríklad o slobodu

¹⁸ „Technology increasingly shapes how human beings seek the good life, and with what degree of success.“ Ploug, T.: Ethics in Cyberspace.

prejavu, keďže profesijné tajomstvo je súčasťou práva na rešpektovanie súkromného života.

Potreba chrániť práva a slobody ostatných je jedným z kritérií, ktoré sa používajú na posúdenie zákonného obmedzenia práva na ochranu osobných údajov.¹⁹

Ak sú v práva v rozpore, súdy musia vykonať tzv. vyvažovanie.

Nariadenie Európskej komisie vyžaduje, aby členské štáty zosúladili právo na ochranu osobných údajov so slobodou prejavu a práva na informácie. Členské štáty môžu tiež vo vnútroštátnych právnych predpisoch prijať osobitné pravidlá na zosúladenie práva na ochranu osobných údajov s prístupom verejnosti k úradným dokumentom a povinnosti zachovávať služobné tajomstvo.

2.1.1 Prečo chrániť údaje

Sekundárnym cieľom konania pri spracúvaní osobných údajov je ochrana – ochraňovať údaje, počítačové systémy a siete. Primárny cieľ je však chrániť integritu, funkčnosť a spoľahlivosť ľudských inštitúcií, ktoré sa spoliehajú na tieto dáta, systémy a siete. Tým, že inštitúcia chráni – dáta, systémy a siete – profesionáli ochraňujú životy, slobodu a šťastie ľudí, ktorí sa na to spoliehajú – preto musí byť budúcnosť etická. Spôsob, akým dochádza k spracovaniu osobných údajov, je esenciálny pre udržanie dôvery pacientov, zdravotníckych pracovníkov a verejnosti. Z pohľadu pacienta je základom mať dôveru v to, že údaje o jeho zdravotnom stave nebudú zverejnené a použité v jeho neprospech bez jeho vedomosti a súhlasu k takému konaniu. Z pohľadu zdravotníckych pracovníkov je dôležitá dôvera v pravdivosť údajov, ktoré používajú pre poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Verejnosť zas očakáva od inštitúcií nezneužívanie ich mocenského postavenia pre súkromný prospech zástupcov týchto inštitúcií.

Predpokladom pre digitalizáciu údajov a prepojenosť informačných systémov je tak nepochybne dôvera v profesionalitu pracovníkov a zabezpečenie týchto systémov.

Pr. Odborník na kyberbezpečnosť v nemocnici – ochraňuje tieto hodnoty, aj keď nie je lekár.

Pr. Čo keby útok na nemocnice vymazal všetky ich údaje, alebo ich pomiešal – ako by sa dalo pokračovať v ten deň? Ohrozenie životov pacientov.

¹⁹ „Každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam.“ (čl. 10. EDLP)

Rovnako aj spracovávanie osobných údajov je etickou otázkou, pretože tak spracovávanie z pozície agenta – profesionála zahŕňa **HOW TO LIVE WELL** – nakoľko spracúvaním osobných údajov profesionál ovplyvňuje život dotknutej osoby.

Pr. Osoba A, muž stredného veku, otec štyroch detí, má diagnostikovaný neoperovateľný, agresívny a pokročilý nádor. Hoci pred niekoľkými desaťročiami by bol jeho nádor pravdepodobne považovaný za neliečiteľný, a on by bol poslaný domov, dnes dostáva prispôsobenú liečbu, ktorá u ľudí s veľmi zriedkavým variantom génového nádoru má 75% šancu viesť k úplnej remisii.

- Vďaka zberu údajov dokáže lekár z mora pacientov vybrať toho, ktorému v istom prípade môže pomôcť – personalizovaná medicína, lebo je založená na zbere a správnom spracovaní údajov.

Ak by neexistovali etické požiadavky na správny výkon zhromažďovania osobných údajov o pacientoch – ich život, sloboda, ale aj majetok by boli v ohrození.

- Ak neexistuje regulácia –nastáva „*perfectstorm of ethical risk*“.

Účel vedeckého a technického pokroku – je UROBIŤ ŽIVOT LEPŠÍM, zvýšiť šťastie ľudí a minimalizovať škody.

Výskumný zámer: Čo musí každá osoba, využívajúca technológiu pre prácu s osobnými údajmi ovládať, aby pochopila etický význam a potrebu ochrany týchto údajov?

V čom spočívajú ohrozenia dôstojnosti človeka, ktorého údaje sú zbierané, zhromažďované a spracúvané v rozpore s etickými a právnymi štandardami?

Bibliografia

Iná použitá literatúra

- [1] BEAUCHAMP, T. CHILDRESS, J.: *Principles of Biomedical Ethics*, 6. vydanie, New York: Oxford University Press. 2009.
- [2] BIRD, S. J.: The Role of Professional Societies: Codes of Conduct and Their Enforcement. In *Science and Engineering Ethics*, vol. 4, 1998. s. 315-320.
- [3] GAUMNITZ, B. R., LEE, J. C.: Contents of Codes of Ethics of Professional Business Organizations in the United States. In *Journal of Business Ethics*. Vol. 35, 2002, s. 35-49.
- [4] BUCHANAN, J. M.: Constitutional Economics. In: Eathwell, J., Milgate, M., Newman, P. (eds.). *The New Palgrave. Dictionary of Economics*, Bd. 1, 1987, s. 585-588.
- [5] FULLER, L. L.: *Morálka Práva*. Praha: OIKOYMENH, 2009. 229 s.
- [6] HAZARD, G. C.: The Legal and Ethical Position of the Code of Professional Ethics. In *Soc. Resp. Journalism L. Med.* vol. 5, 1979, s. 1-12.
- [7] KELSEN, H.: *Pure Theory of Law*, Berkeley: University of California Press, 1967, s.161.
- [8] MOOR, J.: What is computer ethics? In *Metaphilosophy* vol. 16, 1985, s. 266-275.
- [9] PLOUG, T.: Ethics in Cyberspace. Explaining the Moral Difference between Interaction Inside and Outside of Cyberspace, Phd. Thesis. University of Southern Denmark. 2006.
- [10] REMIŠOVÁ, A.: Profesionálne etické kódexy. In *Filozofia*, č. 3, roč. 55, 2000, s. 219.
- [11] TOULMIN, S.: How medicine saved the life of ethics. *Perspectives in Biology and Medicine* vol .25, 1982, 736-750.

Európska únia
Európsky sociálny fond

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

EISI *European Information
Society Institute*